

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI



INKLYUZIV TA’LIM. GOSPITAL PEDAGOGIKA
O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110000 – Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60112700-Maxsus pedagogika: surdotarjimonlik faoliyati

Chirchiq – 2023

Fan/modul kodi InkT.GP 204		O'quv yili 2024-2025	Semestr 4	ECTS - Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Inklyuziv ta'lim. Hospital pedagogika		60	60	120
2.	I. Fanning mazmuni. Fanni o'qitishdan maqsad –talabalarga inklyuziv ta'lim mazmuni, asoslari, texnologiyalari va amaliyoti bo'icha kasbiy kovpitensiya berishdan iborat. Bunda talabalar inklyuziv ta'limda psixolog mutaxassis bilan hamkorlik, tibbiyot xodimi bilan hamkorlik, akmeolog mutaxassis bilan hamkorlik, ijtimoiy mutaxassis bilan hamkorlik va hududlar tajribalarining hamkorik texnologiyalari bilan qurollantiriladi. Fanni o'qitish vazifasi - Inklyuziv ta'limning paydo bo'lishi, inklyuziv ta'limning predmeti, maqsadi, tamoyillari, vazifalarini, inklyuziv ta'limga bo'lgan ehtiyoj va uning sabablari haqida tushunchalar beriladi. Inklyuziv ta'lim kim tomonidan olib kirilganligi haqida ma'lumotlarni berish kerak. II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Inklyuziv ta'lim kursining predmeti, maqsadi va vazifalari, obyekti, tamoyillari. Inklyuziv ta'limning paydo bo'lishi, inklyuziv ta'limning predmeti, maqsadi, tamoyillari, vazifalarini, inklyuziv ta'limga bo'lgan ehtiyoj va uning sabablari haqida tushunchalar beriladi. Inklyuziv ta'lim kim tomonidan olib kirilganligi haqida malumotlarni berish kerak. 2-mavzu. Imkoniyati cheklangan bolalar va ularning turlari va ularni inklyuziv ta'limga jalb etish Imkoniyati cheklangan bolalar haqida tushunchalar berish, ularning xususiyatlari, rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni umumta'lim maktablarga saralash va ularga qo'yiladigan talablar. 3-mavzu. Inklyuziv va integratsion ta'lim. Inklyuziv va integratsion ta'limga ta'rif, inklyuziv va integratsion ta'lim qiyosiy tahlili, Integratsion ta'lim turlari, jismoniy integratsiya, funksional integratsiya, ijtimoiy integratsiya, reabilitatsiya haqida tushuncha. 4-mavzu. Inklyuziv ta'limning huquqiy asoslari Inklyuziv ta'lim bo'yicha qabul qilingan qonun va qarorlar, Inson huquqlarini				

himoya qilish bo'yicha umumjahon deklaratsiyasi, Ta'lim to'g'risidagi qonun, Prezident qarorlari, yangilangan konstitutsiyadagi imkoniyati cheklangan bolalar uchun qarorlar, rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni ta'limga jalb etishning muhim asoslari haqida tushuncha berish

5-mavzu. Inklyuziv ta'limga jalb etishning birinchi bosqichi

Inklyuziv ta'limni keng miqiyosda yoritish uchun bosqichma bosqich komponentlarni ishga tushurish, o'zgartirish va zarurat uchun vaziyat yaratish, Alohida yordamga muhtoj bolalar ta'limi va integratsiyasi uchun o'tkaziladigan tadbir komandasini tashkil etish, keljakdagi o'zgarishlarni ko'ra olish.

6-mavzu. Inklyuziv ta'limga jalb etishning ikkinchi bosqichi

Inklyuziv ta'limni keng miqiyosda yoritish uchun bosqichma bosqich komponentlarni ishga tushurish, o'zgartirish va zarurat uchun vaziyat yaratish, Alohida yordamga muhtoj bolalar ta'limi va integratsiyasi uchun o'tkaziladigan tadbir komandasini tashkil etish, keljakdagi o'zgarishlarni ko'ra olish.

7-mavzu. Inklyuziv ta'limga jalb etishning uchinchi bosqichi

Inklyuziv ta'limni keng miqiyosda yoritish uchun bosqichma bosqich komponentlarni ishga tushurish, o'zgartirish va zarurat uchun vaziyat yaratish, Alohida yordamga muhtoj bolalar ta'limi va integratsiyasi uchun o'tkaziladigan tadbir komandasini tashkil etish, keljakdagi o'zgarishlarni ko'ra olish.

8-mavzu. Inklyuziv ta'limga jalb etishning to'rtinchi bosqichi

Inklyuziv ta'limni keng miqiyosda yoritish uchun bosqichma bosqich komponentlarni ishga tushurish, o'zgartirish va zarurat uchun vaziyat yaratish, Alohida yordamga muhtoj bolalar ta'limi va integratsiyasi uchun o'tkaziladigan tadbir komandasini tashkil etish, keljakdagi o'zgarishlarni ko'ra olish.

9-mavzu. Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha pedagogik jarayonni tashkil etish yo'llari

Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalar uchun maxsus qulay ta'lim muhiti, har bir inkluziv ta'limga jalb qilingan bola uchun maxsus pedagogik yondoshuv, pedagog kadrlar bola bilan to'g'ri va unumli ta'lim tarbiya olishi uchun qulay faoliyat yo'nalishini bilishi haqidagi malumotlar beriladi.

10-mavzu. Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha inklyuziv ta'lim uchun shart sharoitlar,

Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalar ta'limi uchun qulay panduslarning ahamiyati, har bir imkoniyat cheklanishi inobatga olgan holda sifatli ta'limni tashkil qilish uchun muhim sharoitlar, ijtimoiy sharoitlar (ovqatlanish, hojatga borish, shaxsiy ehtiyoj) kabi vaziyatlarda qanday yo'l tutish kerakligini bilishi lozim.

11-mavzu. Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga joriy etishda maktabgacha ta'lim muassasasi rahbariyati va pedagoglarning vazifasi

Ta'limning dastlabki bosqichlaridanoq bola uchun qulay muhit yaratish imkoniyati cheklangan bolani kelgusida inklyuziv ta'limni tanlashi va jamiyat va yaqinlariga ortiqchalik tuyg'usini yengishga kata yordam berishi haqidagi tushunchalarni bilishi kerak bo'ladi.

12-mavzu. Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga joriy etishda umumta'lim maktab rahbariyati va pedagoglarning vazifasi

Inklyuziv ta'limga jalb qilingan bola bilan ta'lim jarayonini olib borayotgan o'qituvchiga ortiqcha yuklamalarsiz, qulay pedagogic muhit yaratishi va raxbariyat tomonidan belgilangan meyor va vazifalarni inklyuziv ta'limga jalb qilingan bolagan berishi, imkoniyati cheklangan bolaga sog'lom tengdoshlari kabi nazarda bo'lish vazifasini mukammal bilishlari kerak bo'ladi..

13-mavzu. Inklyuziv ta'lim bo'yicha Respublikada olib borilgan va olib borilayotgan faoliyat

Prezident farmonlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilinadigan normativ-huquqiy hujjatlar. Prezident tomonidan Oliy Majlisning Qonunchilik palatasi va Senatining qabul qilgan meyoriy hujjatlar, yangi qabul qilingan konstitutsiya

14-mavzu. Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga jalb etishda TPPKning ro'li

Imkoniyati cheklangan bola ta'limi uchun tibbiy pedagogic-psixologik kommissiyaning xulosasiga ko'ra ta'limning qaysi turi bola uchun mos kelishini belgilash maqsadida joriy qilinishi haqida ma'lumotlarga ega bo'lishlari lozim.

15-mavzu. Imkoniyati cheklangan bolalalarni inklyuziv ta'lim jarayonida o'qitishda individual dasturlarni tuzish, metodik va didaktik taminotini yaratish.

Alohida ehtiyojga ega bo'lgan bolalar uchun ularning sog'lom tengdoshlari bilan bir xil metodik va didaktik material ishlatish ulardagi aqliy jihatdan charchatishi, ularni sog'lom tengdoshlaridan ajratmagan holda lekin jismoniy va aqliy qobiliyatlaruni inobatga olib to'g'ri yondoshuvni amalga oshirish haqida bilim olishlari kerak.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Inklyuizv ta'lim kursining predmeti, maqsadi va vazifalari, obyekti, tamoyillari.
2. Imkoniyati cheklangan bolalar va ularning turlari va ularni inklyuziv ta'limga jalb etish.
3. Inklyuziv va integratsion ta'lim.
4. Inklyuziv ta'limning huquqiy asoslari
5. Inklyuziv ta'limga jalb etishning birinchi bosqichi
6. Inklyuziv ta'limga jalb etishning ikkinchi bosqichi

7. Inklyuziv ta'limga jalb etishning uchinchi bosqichi
8. Inklyuziv ta'limga jalb etishning to'rtinchi bosqichi
9. Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha pedagogik jarayonni tashkil etish yo'llari
10. Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha inklyuziv ta'lim uchun shart sharoitlar
11. Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga joriy etishda maktabgacha ta'lim muassasasi rahbariyati va pedagoglarning vazifasi
12. Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga joriy etishda umumta'lim maktab rahbariyati va pedagoglarning vazifasi.
13. Inklyuziv ta'lim bo'yicha Respublikada olib borilgan va olib borilayotgan faoliyat
14. Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga jalb etishda TPPKning ro'li
15. Imkoniyati cheklangan bolalalarni inklyuziv ta'lim jarayonida o'qitishda individual dasturlarni tuzish, metodik va didaktik taminotini yaratish.

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Inklyuziv ta'lim kursining predmeti, maqsadi va vazifalari, obyekti, tamoyillari.
2. Imkoniyati cheklangan bolalar va ularning turlari va ularni inklyuziv ta'limga jalb etish.
3. Inklyuziv va integratsion ta'lim.
4. Inklyuziv ta'limning huquqiy asoslari
5. Inklyuziv ta'limga jalb etishning birinchi bosqichi
6. Inklyuziv ta'limga jalb etishning ikkinchi bosqichi
7. Inklyuziv ta'limga jalb etishning uchinchi bosqichi
8. Inklyuziv ta'limga jalb etishning to'rtinchi bosqichi
9. Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha pedagogik jarayonni tashkil etish yo'llari
10. Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha inklyuziv ta'lim uchun shart sharoitlar
11. Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga joriy etishda maktabgacha ta'lim muassasasi rahbariyati va pedagoglarning vazifasi

	12.Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga joriy etishda umumta'lim maktab rahbariyati va pedagoglarning vazifasi. 13.Inklyuziv ta'lim bo'yicha Respublikada olib borilgan va olib borilayotgan faoliyat 14.Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga jalb etishda TPPKning ro'li 15.Imkoniyati cheklangan bolalalarni inklyuziv ta'lim jarayonida o'qitishda individual dasturlarni tuzish, metodik va didaktik taminotini yaratish 16.Inklyuziv ta'limning ijtimoiy strategiyasi 17.Imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish va dars jarayonini tashkil etishda maktab o'qituvchisi, psixolog va tarbiyachilarni vazifasi 18.Inklyuziv ta'limni xorijiy davrlarda nazariy va amaliy qo'llab quvvatlanishi 19.O'zbekiston respublikasida inklyuziv ta'limni qo'llab quvvatlashning huquqiy asoslari va amaliy tajribalar 20.Xozirda inklyuziv ta'lim bo'yichaolib borilayotgan qonunlar va yangiliklar 21.Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'lim jarayonida o'qitish bo'yicha individual reja dasturlariniyaratish va o'quv metodik adabiyotlarni moslashtirish 22.Maxsus yordamga muhtoj bo'lgan bolalarni ta'lim tizimiga jalb etishda ota-onalar bilan ishlash 23.Maxsus yordamga muhtoj bo'lgan bolalarni ta'lim tizimiga jalb etishda oila bilan ishlash 24.Maxsus yordamga muhtoj bo'lgan bolalarni ta'lim tizimiga jalb etishda jamoatchilik bilan ishlash 25.Inklyuziv ta'lim jarayoni chet el tajribasini o'rganish. Yevropa davlari 26.Inklyuziv ta'lim jarayoni chet el tajribasini o'rganish. Osiyo davlatlari 27.Inklyuziv ta'lim jarayoni chet el tajribasini o'rganish. Rossiya federatsiyasi 28.Inklyuziv ta'lim jarayoni chet el tajribasini o'rganish. AQSH tajribasi 29.Inklyuziv ta'lim olayotgan bolalarning keljakda kasb hunar bilan shug'ullanishi va hayotdagi ro'li 30.SH.R.Shomahudovaning inklyuziv ta'limga qo'shgan xissasi va uning ishlari haqida
3.	VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - Inklyuziv ta'lim. Gospital pedagogika fanining tushunchasi, Inklyuizv ta'lim kursining predmeti, maqsadi va vazifalari, obykti, tamoyillari, Imkoniyati cheklangan bolalar va ularning turlari va ularni inklyuziv ta'limga jalb etish, Inklyuziv va integratsion ta'lim, Inklyuziv ta'limning huquqiy asoslari, Inklyuziv ta'limga jalb etishning bosqichlari, Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha pedagogik jarayonni tashkil etish yo'llari, Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha inklyuziv ta'lim uchun shart sharoitlar, Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga joriy etishda maktabgacha ta'lim muassasasi rahbariyati va pedagoglarning vazifasi, Imkoniyati

	cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga joriy etishda umumta'lim maktab rahbariyati va pedagoglarning vazifasi, Inklyuziv ta'lim bo'yicha Respublikada olib borilgan va olib borilayotgan faoliyat, Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga jalb etishda TPPKning ro'li, Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'lim jarayonida o'qitishda individual dasturlarni tuzish, metodik va didaktik taminotini yaratish amalga oshirish haqida tasavvurga ega bo'lishi; (bilim) - Inklyuziv ta'limning ijtimoiy strategiyasi, Imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish va dars jarayonini tashkil etishda maktab o'qituvchisi, psixolog va tarbiyachilarni vazifasi, Inklyuziv ta'limni xorijiy davrlarda nazariy va amaliy qo'llab quvvatlanishi, O'zbekiston respublikasida inklyuziv ta'limni qo'llab quvvatlashning huquqiy asoslari va amaliy tajribalar, Xozirda inklyuziv ta'lim bo'yicha olib borilayotgan qonunlar va yangiliklar, Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'lim jarayonida o'qitish bo'yicha individual reja dasturlarini yaratish va o'quv metodik adabiyotlarni moslashtirish, Maxsus yordamga muhtoj bo'lgan bolalarni ta'lim tizimiga jalb etishda ota-onalar bilan ishlash, Maxsus yordamga muhtoj bo'lgan bolalarni ta'lim tizimiga jalb etishda oila bilan ishlash, Maxsus yordamga muhtoj bo'lgan bolalarni ta'lim tizimiga jalb etishda jamoatchilik bilan ishlash, Inklyuziv ta'lim jarayoni chet el tajribasini o'rganish. Yevropa davlari, Osiyo davlatlari, Rossiya federatsiyasi, AQSH tajribasi, Inklyuziv ta'lim olayotgan bolalarning keljakda kasb hunar bilan shug'ullanishi va hayotdagi ro'li, SH.R.Shomahudovning inklyuziv ta'limga qo'shgan xissasi va uning ishlari haqidahaqida bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma). -Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha pedagogik jarayonni tashkil etish yo'llari, Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha inklyuziv ta'lim uchun shart sharoitlar, Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga joriy etishda maktabgacha ta'lim muassasasi rahbariyati va pedagoglarning vazifasi, Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga joriy etishda umumta'lim maktab rahbariyati va pedagoglarning vazifasi, Inklyuziv ta'lim bo'yicha Respublikada olib borilgan va olib borilayotgan faoliyat, Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limga jalb etishda TPPKning ro'li haqidagi malakalarga ega bo'lishi kerak.
4.	VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	IX. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma

	topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	X. Asosiy adabiyotlar: 1. Risqinisso Shomahmudova, Maxsus va inklyuziv ta'lim (Halqaro va milliy tajribalar), O'quv va metodik qo'llanmalar, Fan va ta'lim, 2011. Chashma Print. 2. F.U.Qodirova, D.A.Pulatova, Inklyuziv ta'lim: nazariya va amaliyot. 2022. Zebo-print 3. D.S.Qaxarova, Inklyuziv ta'lim texnologiyasi, <u>O'quv va metodik qo'llanmalar</u>, <u>Fan va ta'lim</u>, 2014. <u>Fan va texnologiya</u> XI. Qo'shimcha adabiyotlar 1. R.Sh.Shomahmudova A.Berdiyeva "Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'limda o'qitish uslublari 2018 2. R.Sh.Shomahmudova "Inklyuziv ta'limning nazariy va amaliy asoslari" Toshkent 2007 3. Qodirova F.U., Sayfullayeva I.Q., Inklyuziv va korreksion ta'limda Art texnologiyalar, 2022 yil, ZEBO_PRINT 4. Qodirova F.U., Yunusova X.Sh., Inklyuziv va korreksion ta'limning filologik asoslari texnologiyalar , 2022 yil, ZEBO_PRINT 5. Abdullayeva G.S. MAXsus va inklyuziv ta'limda AKT, 2022 yil, ZEBO_PRINT 6. Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Yangi O'zbekiston strategiyasi.- Toshkent, 2021. -458 b. Axborot manbalari http://www.edu.uz–O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi sayti. http:www.uzedu.uz – O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi sayti. www.pedagog.uz www.cspi.uz www.pedagog.uz www.edu.uz www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O'z.MK) www.ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta'lim resurslari portali
7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil “_____” _____dagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma'sul: Qodirova F.U.- Pedagogika fakulteti, Maxsus pedagogika kafedrasini mudiri, pedagogika fanlari professori, dotsent (DsC).
9.	Taqrizchilar: Teshaboyeva Feruza - Qo'qon davlat pedagogika instituti, maxsus pedagogika kafedrasini dotsenti (Phd); Fayziyeva Ubayda Yunusovna – CHDPU, Pedagogika fakulteti, Maxsus pedagogika kafedrasini o'qituvchisi. (Phd).